

DEMOKRACIJA

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzutta 19
Cena: Posamezna številka L. 1
Naročnina: Mesečna L. 6
Za inozemstvo mesečno L. 95
Pošt. štev. 26. št. 9-18127

Leto II. - Štev. 46

Gorica - Trst, 12. novembra 1948

Izhaja vsak petek

Komunizem v besedah in v dejanjih

Tržaški komunizem se je razbil. Med seboj se koljejo pristaši Kominforma, ki jih vodi Italijan Vidali in pristaši Tita, ki jih vodi Babič in Uršič. Večji del slovenskih komunistov je šel za Vidalijem. Za nas pa je komunizem ostal to, kar je bil: rak-rana, ki razjeda človeštvo in njegovo blagostanje. V teoriji, v knjigah in v besedah je komunizem nauk, ki obljublja delavcu in vsem, ki so zatirani in preganjani, zlate gradove, blagostanje, enakost, bratstvo v komunistični državi, kjer ne bo vladajočih in podložnih, ampak bodo vsi enaki in zadovoljni.

Dokler se ni posrečilo komunizmu zavladati v ogromni ruski državi, je znaten del delavskega stanu in tudi drugih slojev šel za njim, ker je verjel njegovim obljubam. Odkar je pa komunizem prišel v Rusiji pred 30 leti na oblast, odkar je na vladi tudi v Jugoslaviji, v Bolgariji, Romuniji, Madžarski, Poljski in Češkoslovaški, je sodba o njem čisto drugačna. In kakšen je ta praktični komunizem? Poglejte samo preko meje v Jugoslavijo, govorite z ljudmi, ki prihajajo iz Rusije, iz Češkoslovaške, iz Jugoslavije. Ni treba verjeti nam in našim časopisom, vprašajte sosedo in znanca, sorodnike, ki žive v komunističnih državah, vprašajte komunistične delavce, ki so bili odšli v Jugoslavijo, pa se sedaj po par mesecih od tam vračajo domov, in spoznali boste komunizem v praksi, v vsej njegovi goloti in krutosti.

Komunizem v praksi — in to odloča — ni tak, kot izgleda zaviti in skrit v lepodoneče besede o bratstvu, enakosti, demokraciji in blagostanju, ampak je to najpogubnejše gibanje, odkar svet obstoja, zlo, ki vse uničuje ubija in ruši.

Po 30 letih ni bil komunizem v stanu rešiti v Rusiji socialnega vprašanja in dati delavcu, kar neobhodno potrebuje: hrano, oblačilo, stanovanje. Ni znižal delavskega urnika, ampak ga je celo zvišal pod krinko udarniškega dela in delavskih prostovoljnih brigad. Ni prinesel svobode in oblasti delavcem, ampak jih je oropal vsake prostosti, tudi prostosti gibanja in izbire podjetja. Oropal jih je pravice do stavke in vsak, ki se upa kritizirati onih tisoč oseb, ki vladajo na komando polit-biroja 200 milijonov ljudi, konča v taborišču, kjer hira in umira 20 milijonov ruskih delavcev, ali pa v kletih ruske OZNE, ki se imenuje NKVDE.

Ali je kaj boljše v Jugoslaviji? Kako je tam, vsi dobro veste. Koncentracijska taborišča, prisilno delo, špijonstvo, OZNA in paketi iz Trsta, Gorice in inozemstva sploh, brez katerih bi marsikdo od lakote umrl. Kako je v Češkoslovaški, najbolj napredni in demokratični slovenski državi? Sete pol leta je komunizem na vladi, pa je že izpraznil trgovine, tako da češkoslovaško prebivalstvo prosjači po svetu pakete. Da, tudi na Češkoslovaškem je prinesel komunizem ljudstvu

glad, suženjstvo in koncentracijska taborišča. To vam je praktični komunizem. In še se najdejo ljudje med Slovenci, ki zagovarjajo in širijo ta pekleni nauk. Ljudje, ki žive med nami, ljudje, ki pošiljajo svojim sorodnikom pakete, da ne umro od gladi, ljudje, ki morajo prosjačiti in molelovati za dovoljenje, da gredo domov obiskat umirajočo mater ali očeta ali brata, pa še niso odprli oči in obrnili komunizmu in njegovim kreaturam — kot OF in UAIS hrbta.

Ali veste, da je nešteto slovenskih vasi po Krasu, v Brkinih, na Vipavskem in Gorjskem, ki niso že po 6 mesecih videle koščka mila, da bi se pošteno umili in oprali? Ali veste, da je v Sloveniji 60% otrok bolnih za sušico? Ali veste, da ni ljudstvo v Slov. Primorju videlo belega kruha, odkar je prišlo pod komunistični režim? Ali veste, da niso dali kolonom v Brdih zemlje, ki je bila odvzeta gospodarju, ampak ga je ta zemlja prišla v državno last? Ali veste, da koloni niso več gospodarji niti zemlje niti pridelkov, ampak da so postali enostavni dinarji, ki se jim mnogo slabše godi kot prej pod gospodarji? Ali veste, da v sovjozih, ki se skrivajo pod krinko združnih kmetijev ali »skupščin«,

možje in žene preko 60 let ne dobijo več ob nedeljah merice vina, češ da vina ne potrebujejo več, ker je vino le za mlajše ljudi? Ali veste, da je radi pomanjkanja železa in surovin zašlo jugoslovansko gospodarstvo v zagato in da se je pričelo masovno udarniško sekanje gozdov?

Komunizem pa se šopiri v nekomunističnih državah in slepi z obljubami in prevaro »delavsko rajo«, ki ne ve, kaj je komunizem v praksi in kako izgleda delavec in delavčeve pravice v komunistični državi. Komunizem nastopa v zapadnih državah kot najskrajnejši in najneizprosnejši zagovornik visokih mezd in znižanih urnikov — v kričnem nasprotju s tem, kar dela tam, kjer je že na vladi. Zakaj? Ali zato, da pomaga delavskemu stanu? Kaj še! Samo zato, da v teh državah od vojne razbito in šibko gospodarstvo s stankami še bolj oslabi in prepreči gospodarsko ozdravljenje, da zruši gospodarsko ravnotežje in pospeši splošno zmedo, zato da se v tej zmedbi z aržavljansko vojno polusti oblast ter uvede komun. režim.

Morda v korist in blagor delavskega ljudstva in človeštva? Morda radi svobode in demokracije? Samo zato, da klika častihlepnih, vladateljnih, domišljajevih in brezobzirnih ljudi pride do oblasti in moči preko milijonov delavskih mas, da zavlada brez ozira na žrtve in trpljenje podložnih trpinov.

Enakopravnost Slovencev v Trstu je osnova pravilne politike

Pod zgornjim naslovom je priobčila »Ameriška domovina« z dne 30. avgusta dolg, tehten uvodnik, iz katerega posnemamo:

Se je treba malo podrobneje spregovoriti o najnovejši krivici, ki se je zgodila Slovincem, ki sedaj žive na Svobodnem tržaškem ozemlju. Pišemo o tem, ne da bi prillivali olja na ogenj težkih razmer v Trstu, nego v namenu, da pomagamo popravljati napake, ki se pripete, proti najboljši volji in namenu, tako smo prepričani, tudi zavezniški vojni upravi. Pišemo o tem, ker ameriški Slovenci zelo budno in z velikim interesom zasledujejo razvoj razmer in jih boli kadar koli slišijo, da se njihovim bratom in sestram dogodi krivica tudi od strani uprave, v kateri sodelujejo naši Amerikanci.

V ponedeljek 2. avgusta so v Trstu in po vsem Svobodnem tržaškem ozemlju začeli izdajati nove, obvezne izkaznice. Ljudje so bili presenečeni. Ni bilo nikake potrebe po novih kartah. Stare so bile ravnokar pregledane in potrjene. Sumili so, da se za celo stvarjo skriva kaj neprijetnega. Zvedelo se je, da o tej stvari ni bil obveščen nikak zastopnik Slovencev.

Nove izkaznice so za Trst samo italijanske, za okolico pa italijanske in slovenske. Toda še to je dodano, da dvojezno izkaznico dobi samo tisti, ki jo posebej zahteva. To se pravi, v Trstu so Slovenci prisiljeni rabiti italijanske izkaznice, v okolici imajo pa tudi Italijani to prednost, da se je treba za dvojezično — ne morda samo slovensko

— izkaznico posebej prijaviti in jo zahtevati.

Nove izkaznice imajo pa še druge lastnosti ki kažejo, da so samo orodje za poitalijančeno registriranje vsega tržaškega prebivalstva. Na izkaznici namreč nihče ni obelžen kot prebivalec tržaškega ozemlja, ampak le kot italijanski državljani, jugoslovanski državljani ali pa bivši jugoslovanski državljani. Celotisti Tržčanini, ki nimajo nikakega državljanstva, morajo vpisati svoje zadnje prejšnje državljanstvo.

Po teh izkaznicah torej tržaškega državljanstva ni, tudi ni bivšega italijanskega državljanstva, pač pa so razna druga bivša in posebej bivše jugoslovansko državljanstvo. Kopito proti Slovincem in v korist Italijanom je očito. Slovenci, ki niso italijanski državljani, so v Trstu tuji.

Začasna uprava za Trst doioča, da sta italijansko in slovensko populnoma enakopravni v vsem zasebnem in javnem življenju in uradovanju. Ne vemo kako stoji vprašanje veljavnosti časasne ustave, ker ni še guvernerja in vlade, alj sodimo, da bi časasna vojna uprava bila dolžna delati v duhu te časasne ustave, ki razodeva voljo in način kako naj bo ozemlje upravljano. Ta volja je: enakopravnost v vsem!

Trst je samostojno državno telo in ne del Italije! Slovenci so enakopravni z Italijani! Pod upravo, v kateri sodelujejo tudi Amerikanci, pa se mednarodne pogodbe ne smejo kršiti niti po besedi niti po duhu.

POMEN MOREBITNIH VOLITEV V TRSTU

Trst je edina država v svobodni in podložniški Evropi, ki ni ne zasedena, ne svobodna. Stroga vojaška uprava, kakršne je na primer deležna Nemčija, je v Trstu omiljena z nekaterimi, bolj ali manj svojevolsko danimi in tomlačenimi drobtinami demokratične svobode.

Med te drobtine spada tisk, svoboden za vse narodnostne in politične skupine; dalje jezikovna enakopravnost, ki je samo na papirju, enakopravnost v šolstvu, za katero se pa mora en narod tega ozemlja vedno boriti, in še nekaj drugih nepomembnih stvari. Videz politične demokracije, s katero naj bi o vseh lastnih zadevah odločali zastopniki ljudstva, hoče vojaška uprava dajati z imenovani dolženi ljudi v razne ustanove, kakor conski svet, mestni svet, občinski odbori in tako dalje.

Da je takšna politična demokracija res samo vitez, priča dejstvo, da Slovenci, ki sestavljajo skoraj tretjino prebivalstva na tem ozemlju, nimajo niti enega zastopnika ne v conskem svetu, ne v tržaškem občinskem odboru. In najbolj značilno za nenaravnost in čudni položaj, ki ga ima Trst še danes, je dejstvo, da tri in pol leta po vojni še ni doživel dveh stvari: svobodnega ljudskega štetja in kakršnih koli svobodnih političnih volitev.

Eno in drugo so zavezniški dovolili n. pr. zasedeni Nemčiji in Japonski, ne pa Trstu, ki pripada Evropi v nič manjši meri kakor Pariz, Dunaj ali Atene.

Izvedbo ljudskega štetja so branila prišepetavanja tistih, ki bi ne mogli preživeti, da bi uradna statistika pokazala, da tukaj živi še kater drugi narod kakor pa oni, ki si Trst najbolj kričavo in izključno lasti.

Upravne in politične volitve so odlagali nekaj iz istega vzroka, nekaj pa iz strahu, da ne bi na tem, za zahodne sile vsak dan važnejšem področju, zmagale komunistične skupine.

Znana zasebna kazenska ovadba dr. Avgusta Stiličija proti odgovornemu uredniku »Soče« g. Damiru Feiglu je poravnana.

Za naše pravice

»Agence France Press« poroča, da so nekatere jugoslovanske politične osebnosti v pregnanstvu, med njimi predsednik odbora hrvatskih izseljencev dr. Vladko Maček in predsednik odbora slovenskih izseljencev v Združenih državah dr. Miha Krek, pred dnevi izročile predsedniku Glavne skupščine Združenih narodov poslanico, v kateri odločno protestirajo proti položaju Slovanov na Svobodnem tržaškem ozemlju. Pozivajo nadalje Glavno skupščino, da izvede na tržaškem ozemlju predpise mirovne pogodbe, da se bodo Tržčanini lahko svobodno upravljali, kar bo služilo pri okrepitvi miru in prijateljstva med narodi Jugoslavije in Italije.

Zgornje poročilo francoskega tiskovnega urada je z veliko objektivnostjo priobčil tudi tržaški radio, kar naj služi za vzgled vsemu dirigiranemu komunističnemu tisku, ki se boji vsake novice, ki ni v skladu z njegovim političnim gledanjem.

Če bi bila zavezniška politika do komunizma v Trstu od vsega začetka jasna, stvarna in odločna, bi bil ta strah v precejšnji meri neupravičen. Takšna politika bi bila namreč že pred tremi leti komunistično politično in sindikalno nasilje strla, po drugi strani pa o mogočala ustanavljanje pravih demokratičnih političnih tvorb.

Takšna politika bi bila dalje vsaj do neke mere preprečila, da ne bi bile nekomunistične italijanske stranke tukaj zavile v izrazito šovinistično, da ne rečemo fašistično smer, kar bo edino krivo, če na tem mešanem ozemlju ne bo prišlo do potrebnega narodnostnega in splošnega sožitja ter miru.

Pred kratkim je Zavezniška vojaška uprava le spoznala, da takšno stanje sredi svobodne Evrope ne more več trajati. Z razglasom o sestavi volivnih imenikov je namignila, da se bavi z mislijo političnih ter upravnih volitev na Svobodnem tržaškem ozemlju.

V tem odloku se sicer nič ne omenja, ali bodo volitve in kdaj bodo. Tudi uredba o sestavi volivnih imenikov — ki je v marsikakem oziru svojevrsna in pomankljiva — je izrecno označena le kot časasna.

Toda kljub temu vidi tržaško prebivalstvo v tem dogodku znamenje, da volitve bodo in da jih bo izvedla sedanja vojaška uprava.

Zaradi tega moramo zlasti še Slovenci računati z volitvami, ko da so pred duri, in se zavedati, kaj ta dogodek za naš kot drugi narod v tržaški državi pomeni.

Volitve bodo, kolikor se nas tičejo, najprej plebiscit ali se vsi Slovenci tudi zavestno štejemo za člane svojega naroda; ali to zavest predpostavljamo strankarski ali skupinski opredelitvi. Tega ne bo mogoč po volitvah trditih nihče, ki bo volil katero drugo kakor pa slovensko stranko. Tako bodo mislili tudi drugi, ki bodo slovenske glasove, oddane kateri koli neslovenski stranki, šteli kot tuje glasove.

Volitve, takšne ali takšne, bodo za nas ljudsko štetje, ki bo pokazalo, koliko je Slovencev na Tržaškem in kakšne pravice jim zaradi tega gredo. Čim več Slovencev, tem več pravic zanje in tem večja beseda pri odločanju o vprašanjih, ki se tičejo usode in bodočnosti našega ozemlja.

Ves volivni boj na STO-ju bo imel predvsem nacionalno obelozetje, morda še bolj, kakor ga je imel v Gorici. Na eni strani bodo vse italijanske stranke, podprete politično in denarno silo velike države. Takrat ne bo igral vloge noben internacionalistični program, marveč samo italijanstvo. Vidalijeva komunistična partija bo imela enako nacionalistično nalogo kakor novi fašisti. Kar bi ta stranka zaradi svojega navideznega komunističnega internacionalizma dobila zavedenih slovenskih glasov, bodo vsi ojačevali italijansko število kakor glasovi izrazito italijanskih strank.

Pri volitvah se bo odločilo, ali bomo Slovenci na tem področju uživali pravice enakopravnega, dasi po številu drugega naroda, ali pa bomo po lastni krivdi potisnjeni na položaj manjšine.

Vse to bomo dosegli le, če bomo pri volitvah vsi, prav vsi, nastopili kot Slovenci. To je prva dolžnost, o kateri si moramo priti na jasno — dasi ni edina. A o drugih bo do morebitnih volitev še dovolj prilike spregovoriti!

Od srede do srede

4. NOVEMBRA: Angleški obrambni minister sporoča, da preučuje načrt o sprejemu tujcev — n. pr. Poljakov in drugih tujih državljanov — v angleško vojsko. — Tretjina francoskih premogovnikov po zatrti komunistični stavki že spet dela. — Megla ovira redno preskrbo Berlina po zraku. — Veliko presenečenje nad Trumanovo zmago in Wallaceovim polom v Beogradu in Moskvi. — Perzijska vlada protestira v Moskvi, ker so sovjetski vojak pred tednom dni vdrl na njeno ozemlje. — Združene države ne bodo Sovjetom in njihovim podložnikom prodajale več nobenega blaga, ki bi množilo napadalno moč teh držav, je izjavil ameriški gospodarski zastopnik v Parizu, Thorp. — V Helsinkih so obsodili na 10 let prisilnega dela bivšega predsednika Ritya, češ da je soodgovoren za vojno med Finsko in Sovjeti.

5. NOVEMBRA: Italijanski zunanji minister Sforza je v San Remu podpisal novo trgovinsko in prijateljsko pogodbo z Grčijo, ki se je odpovedala italijanskim vojnim ladjam, katere bi morala dobiti po mirovni pogodbi. — Običajna vsakotedenska razprava proti »zarotnikom« na Češkem. Sedanja skupino dolže, da je skušala ustanoviti tajno katoliško stranko. — Zmagoslavna vrnitev predsednika Trumanu v Washington, kjer ga je pozdravilo skoro milijon ljudi. — Varnostni svet Združenih narodov znova zapoveduje Arabcem in Judom v Palestini, naj nehajo prelivati kri.

Glavna skupščina Združenih narodov je z veliko večino sprejela zahodni načrt za nadzorstvo nad atomsko silo. — Angleška obveščevalna služba je ugotovila, da Sovjeti pošiljajo Judom v Palestino velike količine orožja po zraku. — Titov zastopnik Bebler je v Parizu zahteval razpust preiskovalne komisije OZN za Balkan. — Kitajska nacionalna vlada prosi Trumanu za nujno pomoč proti rdečim vojskam, ki se po zasedbi Mandžurije pripravljajo za napad na bivšo prestolico Peiping. — Amerika ima zdaj 6324 civilnih in vojaških letališč ter 97.000 civilnih letal. — Iz češkega sokolstva so do zdaj na zahtovo izključili 11.400 članov.

6. NOVEMBRA: Boj proti katoliški Cerkvi na Madžarskem se poostruje. Rdeči listi zahtevajo, naj vlada izžene kardinala Mindszentya. — Prehrana v zahodni Evropi bo letošnjo zimo po količini in kakovosti takšna, kakor je bila pred vojno, izjavlja prehranjevalni ravnatelj Marshalllovega načrta, Fitzgerald. — Francozi se znova pritožujejo, da sta Amerika in Anglija prepustljivi do Nemcev in jim preveč pomagata. — Tito je imenoval novega poslanika za v Moskvo, v čemer vidi jo nekateri nov poskus za poravnano med Titom in Sovjeti. — Titova vlada in ameriško znanje ministrstvo zanikujeta poročila italijanskih listov, da bi bile Združene države sklenile z Jugoslavijo pogodbo o vojaški pomoči za primer sovjetskega ali kakega drugega napada na Jugoslavijo. — Ameriška vojska v Nemčiji je Francozom posodila opravila in orodje za ustanovitev treh najmodernejše oboroženih divizij. — Politični odbor Združenih narodov ni dovolil, da bi titovci v Parizu kazali propagandni film o odpeljanih grških otrocih, ki žive v Jugoslaviji. — Iz Jugoslavije in drugih podložniških držav je le-

Od srede do srede

Amerika pozdravlja evropske begunce

tos poleti pobegnilo na Zahod čez trideset tisoč ljudi. — Mirovna pogodba z Avstrijo bi bila lahko sklenjena v 14. dneh, če bi le Sovjeti jasno povedali, da več ne podpirajo Titovih zahtev po Koroški, je izjavil avstrijski zunanji minister Gruber. — Predsednik Truman bo skušal za vsako ceno pregovoriti generala Marshalla, da bi še ostal zunanji minister, poročajo iz Washingtona.

7. NOVEMBRA: Anglija in USA sta obvestili Združene narode, da iz CSR, Italije in drugod z letali fihotapijo orožje v Palestino. — Gospodarstvo na sovjetskem področju v Nemčiji je zaradi povračilnih zaveznih ukrepov v odgovor na zaporo nad Berlinom zašlo v hudo stisko, pravi ameriški poveljnik v Nemčiji, general Clay. — Za 31. letnico rdeče revolucije v Rusiji je govoril zunanji minister Molotov ter hudo napadal zahodne države. — Titova pelletka je doživela polom, ker se njeni izvajalci nič ne menijo za stvarni položaj, ter di bivši Titov diplomat Brankov v glasilu madžarske komunistične partije. — Napovedi o bližnjem posvetu za ustanovitev atlantske obrambne zveze. — Volitve v gornjo zbornico v Franciji, pri katerih napovedujejo komunistom hud poraz, generalu De Gaulleu pa znaten uspeh. — Avstrijski zunanji minister Gruber, je dopotoval na uradni obisk v Rim, kjer se bo skušal z Italijani sporazumeti glede ureditve položaja Nemcev na Južnem Tirolskem. — Tito se ni udeležil nobene uradne slavnosti za 31. letnico oktobrske revolucije.

8. NOVEMBRA: Madžarska in Bolgarija uradno protestirata pri Titu zaradi govora, s katerim je predsednik srbske vlade obdolžil njune zastopnike, da hujšajo na boj proti Jugoslaviji. — V Sofiji se je končala razprava proti tajniku socialistične stranke Lučesvu in osmim drugim opozicionalcem, od katerih so dva obsodili na smrt. — Zastopnik srednjeameriške republike San Domingo zahteva, naj Jugoslavijo izključi iz Združenih narodov, če ne bo nehala podpirati grških komunistov. — Politični odbor Združenih narodov je navzlic nasprotnosti Titovega zastopnika obsodil Jugoslavijo, Albanijo in Bolgarijo, da s podpiranjem grških komunističnih upornikov ogrožajo mir na Balkanu.

9. NOVEMBRA: V Rimu se je sešel kongres za ustanovitev evropske federacije. — Ameriški tisk navdušeno pozdravlja prihod prvih protikomunističnih begunccev iz Evrope v USA. — Avstralska bo odšel sprejela vsako leto 40.000 begunccev. — Titovsk tisk objavlja pod velikimi naslovi govor sovjetskega zunanjega ministra ob 31 letnici rdeče revolucije v Rusiji, toda je iz njega izpustil Molotovov hud napad na Jugoslavijo.

10. NOVEMBRA: Angleška vlada uradno izjavlja, da bo še naprej imela svojo vojsko v Nemčiji. — Vrhovni poveljnik oboroženih sil držav Zahodne zveze, maršal Montgomery, je odpotoval na posvetovanja v Holandijo. — Francoska vlada je sprejela oštre ukrepe za preprečevanje sabotaže v gospodarstvu. — Ameriški obrambni minister Forrestal je ne pričakovano prispel v Evropo. — Moskovski radio namiguje na možnost sestanka med Stalinom in predsednikom USA Trumanom. — Romunski in madžarski tisk je znova začel napadati Titovo Jugoslavijo ter njegovi partiji očiti, da je izdala ideale oktobrske revolucije ter privlela Jugoslavijo v tubor zahodnih imperialistov. — Angleška študentska zveza je z veliko večino sklenila izstopiti iz svetovne zveze tako imenovane demokratske (s komunistične) mladine. — An-

Ameriški dnevnik »Washington Star« piše o prihodu prve skupine evropskih protikomunističnih begunccev v Združene države. Skupina šteje 813 moških, žensk in otrok, ki predstavljajo le majhen del celotnega števila 205.000 evropskih pregnancev, kolikor se jih bo lahko priselilo v USA po novem zakonu do srede leta 1950.

To so ljudje, pravi list, ki so jih lastne skušnje prav gotovo naučile izredno ceniti vse svobosčine, dolžnosti in ugodnosti, ki jim jih bo zdaj dajalo življenje v Združenih državah. Ti begunci pripadajo številnim narodom in različnim verstvom ter obetajo postati dobri ameriški državljani.

Verjamemo, da tudi bodo postali; in sicer ne le zaradi svojih vsestranskih sposobnosti in z ozirom na tisto, kar bodo lahko stvarno prispevali v blagor ameriške družbe.

Poglavitno poročstvo za to je v dejstvu, da je te ljudi življenje, ki so ga morali živeti, zatrdno naučilo, da je svoboda dragocena stvar in da le prelasko zamre, če jo zlorabljam, če jo malomarno varujemo ali če smo do nje brezbrizni. Tisti, ki so tako srečni, da svobodo imajo, pogosto ravnaajo, ko da bi jim ne bilo zanjo treba ničesar več storiti ali žrtvovati.

A to ni tako! To resnico si morajo globoko v srce zapisati ti prvi begunci, ki so prišli na naše

obale. Vsakdo izmed njih je spoznal, kako bedno in strašno je življenje pod tiranijo. Večina jih je takih, ki so pobegnili izpod sovjetskega totalitarizma.

Toda če pomislimo, kaj so ti ljudje prestali pod samovoljniško diktaturo ter pozneje, v pretresljivi dobi čakanja in upanja po različnih jetniških taboriščih, potem ne moremo dvomiti, da bi kdor koli imel boljše pogoje, da postane tvoren član ameriške demokracije; tvoren zlasti v tem smislu, da bi pravilneje razumel, kaj pomeni svoboda, kakor to razumejo ti ljudje. Tudi ga ni človeka, ki bi bil bolj pripravljen izpolnjevati vse dolžnosti, katere nalaga svoboda, kakor jih bodo izpolnjevali ti prvi begunci iz Evrope.

Ni kar tako, da so solze zalivale oči marsikomu izmed teh novih priselcev, ko je z veseljem uprl svoj prvi pogled v kip svobode pred newyorškim pristaniščem. Ni moči dvomiti, da imajo ta čustva korenine v dnu srca.

Ti ljudje imajo vse pogoje, da postanejo dobri ameriški državljani. Ti pogoji niso le v njihovih sposobnostih, marveč prav tako v njihovih srcih in njihovem mišljenju.

In prav isto lahko trdimo tudi o tisočih in tisočih drugih, ki željno čakajo, kdaj bodo prišli na vrsto tudi oni.

POLITIČNI OBZORNIK

Triumfalni sprejem Trumana v Washingtonu

Predsednik Truman se je 5. t. m. vrnil v prestolnico Washington, kjer ga je pozdravilo 750.000 ljudi. Tako velika množica se ni zbrala niti o priliki triumfalne vrnitve generala Eisenhowerja, predsednika Roosevelta ali ob prihodu angleške kraljeve dvojice.

Ko je prišel Truman do Bele hiše med navdušeno množico, se je ljudstvo zgrnilo pred predsedniško palačo. Truman je imel govor, ki so ga prenašale radijske postaje.

Truman se je predvsem zahvalil narodu za velik sprejem. »Ne morem vam povedati« — je dejal — »kako cenim ta topli in prisrčni pozdrav, ki ste mi ga priredili v prestolnici največjega naroda na svetu. Ta sprejem je bil tak, da človek resno prične dvomiti, če v resnici zasluži zaupanje, ki ste mi ga ponovno izkazali in če sem vreden odgovornosti, ki ste mi jo zaupali.«

»Rečem vam le eno: delal bom za vas kot sem to delal do danes, kakor bom pač najbolje mogel. Skušal bom dobiti pomoč in sodelovanje vsega naroda, kajti pred seboj imamo težka vprašanja, ki pa upam, da jih bomo končno le privedli do srečnega zaključka.«

Ko je Truman govoril o novem podpredsedniku Tomu Barkleju, je dejal, da je to

gleška in ameriška vlada sta se odločili dati vodstvo kovinske in premogovne industrije v Nemčiji spet v roke domačinom. — Kitajska je začela z USA pogajanja za povečanje gospodarske in vojaške pomoči iz Amerike. — Sovjeti so Amerikancem sporočili, da bodo sestrelili vsako letalo, ki bi se oddaljilo iz zračnega hodnika, po katerem vzdržujejo zvezo z Berlinom. — Politični odbor Združenih narodov je pozval Grčijo, naj se sporazume s svojimi sosedi glede meja.

»eden izmed največjih zakonodajalcev vseh časov.«

Nato je povzel besedo Barkley sam, ki je dejal: »Te volitve so dokazale poleg zmage posameznikov in stranke, kako ameriški narod na dan volitev misli in dela popolnoma neodvisno.

Z veseljem bom delal s predsednikom v mejah svojih zmožnosti, da bom tako zagotovil svoji vladi največji uspeh s tem, da bo zboljšala življenjske pogoje ameriškega narodu ter utrdila mir po vsem svetu.«

Za »Atlantski sporazum«

Ameriški časniki posvečajo v zadnjem času obširne komentarje atlantskemu zavezištvu med državami podpisnicami bruseljskega pakta, Združenimi državami in Kanado. Večina listov sprejema z zadovoljstvom zamisel tega obrambnega pakta in priporoča sklenitev formalnega sporazuma. Časopisje podudarja, da je to zavezištvo potrebno za zaščito evropskega obnovečnega načrta. Ameriško javno mnenje je sprejelo omenjeni predlog največ zato, ker je prav Sovjetska zveza pokazala napadalno politiko proti zahodni Evropi in Ameriki.

Novo ogrožanje svobode

Ameriški delegat pri ZN Foster Dulles je govoril pred političnim odborom glavne skupščine ZN in izjavil, da je sedanje ojačevanje vojaškega aparata Združenih držav, ki je takoj po vojni bil hitro demobiliziran, povzročila splošna bojazen pred novim ogrožanjem svobode.

Dulles je zavrnil sovjetske obtožbe, da stremijo Združene države po gospodstvu nad svetom. Označil je take obtožbe za »zlobno hinavstvo« in navedel kot dokaz miroljubnih namenov Amerike hitro razorožitev Združenih držav po zavezniški zmagi. Na obtožbo, da se hočejo

Združene države poslužiti Grčije kot oporišča za napad, je Dulles odvrnil, da gre le za poizkus odvrtiti pozornost sveta od ogrožanja Grčije po Jugoslaviji, Bolgariji in Albaniji, kar vse je zvedel svet iz poročila posebne komisije ZN za Balkan.

Dulles je nato pozval politični odbor skupščine, da naj čimprej zaključi razpravo o grškem primeru in sprejme predlog Francije, Velike Britanije, Združenih držav in Kitajske. Predlog temelji na podatkih preiskave, ki jo je izvedla balkanska komisija in zahteva, da naj komisija nadaljuje s svojim delom ter da naj se ponovno pozovejo grške obmejne države k sodelovanju in da pripustijo opazovalce ZN na svoje ozemlje, kar so do zdaj odklanjale.

Nato se je Dulles zopet povrnil na komunistične očitke in izjavil med drugim:

»Udeležili smo se dveh vojn edino zato, da rešimo svobodno evropske ustanove. Pred tremi leti so imele Združene države na evropski celine vojaško silo, ki je bila najmodernejša, kar jih je kdaj koli videl svet. Kaj je ostalo od te sile zdaj v Evropi? Skoraj nič, mogoče trije odstotki. V Grčiji je manj kot 500 mož in tudi od teh ni niti eden član borbenih enic. V zahodni Evropi smo odstopili ali uničili nad 5 milijonov ton vojaškega materiala in razdeljali nad 4000 letal.

Ko smo se odločili umakniti, smo se umaknili pošteno, ne da bi organizirali za naše namene pete kolone.«

Volivna zmaga ameriškega Slovencev

Kakor smo omenili že zanjč, je bil pri nedavnih volitvah v USA izbran za guvernerja zvezne države Ohio demokratski kandidat Frank J. Lausche, po rodu Slovenec.

V zvezni državi Minnesotata, kjer živi tudi dosti Slovencev, je bil izvoljen za poslanca v okrožju Chisholm drugi Slovenec in sicer John A. Blatnik.

Mr. Blatnik je bil častnik v drugi svetovni vojni ter je takoj maja meseca 1945 obiskal Jugoslavijo, Slovenijo ter Trst. Na lašne oči se je prepričal o pravem značaju komunističnega »osvobodilnega boja« ter prinesel predsedniku Trumanu prva zanesljiva poročila o položaju v Sloveniji in o strahotah, ki so se tam godile.

Njegova izvolitev pomeni lepo uveljavljanje naših rojakov v Ameriki ter bo zanje in po svoje tudi za vso slovensko celoto gotovo koristna.

Francija voli proti komunizmu

V nedeljo so bile v Franciji volitve v Svet republike, (gornjo zbornico), v katerega je prišlo največ članov degolističnega gibanja. Od 261 mest so dobili degolisti 107 sedežev, socialisti 49, radikal-socialisti 26, neodvisni 20, komunisti 16 in ljudsko republikansko gibanje 14 sedežev. Največ so izgubili komunisti in ljudsko republikansko gibanje, ki so imeli v prejšnjem svetu republike 84, odnosno 65 sedežev.

O bodoči ameriški politiki

Politični krogi pri Združenih narodih domnevaajo, da bo Truman po svoji nepričakovani zmagi izvajal naslednjo politiko:

1) Okrepil bo boj proti komunizmu in temu primerno prikrojil tudi zunanjo politiko Združenih držav.

2) Marshallov načrt bo ostal še nadalje v veljavi, brez kakršnih koli sprememb.

3) Berlinska kriza, razen če Sovjetska zveza popusti, bo ostala nerešena in letalski most bo še nadalje posloval.

4) Pospešili bodo pogajanja za sklenitev Atlantske pogodbe med Združenimi državami in Kanado na eni strani, ter Zahodno evropsko zvezo na drugi strani.

5) V palestinskem vprašanju se bodo Združene države najbrž postavile na judovsko stran.

Za notranjo politiko pa napovedujejo naslednje Trumanove korake:

1) Pospešitev mednarodne trgovine s postopno odpravo carin.

2) Uvedba davčne politike, ki bo pravičnejša za manj imovite sloje.

3) Združenje vladne odgovornosti ter izpopolnitev osrednje uprave.

4) Izpopolnitev delovne zakonodaje, ki mora odgovarjati koristim delavskih slojev.

5) Ublažitev, če že ne odprava, raznih plemenskih in verskih nasprotij.

Priznanja o »planu«

Glasilu jugoslovanske komunistične partije »Borba« išče vzroke za neuspehe v drugem letu petletke, za katere pravi na kratko, da so vseprej ko zadovoljivi. Navedla številne tehnične pomanjkljivosti, zlasti pa toži zaradi splošne brezbrčnosti do »plana« med delavstvom.

»Borba« naroča vsem obratnim zaupnikom, da naj še bolj pritisnejo na delavce in jim vcepijo potrebno poslušnost in najstrožjo disciplino, da ne bo petletni »plan« končnoveljavno propadel.

Spremembe v sovjetski politiki?

Politični strokovnjaki napovedujejo izboljšanje ameriško - sovjetskih odnošajev in nove stike, do katerih naj bi prišlo na pobudo Sovjetske zveze. Po razgovorih med različnimi osebnostmi iz sovjetskih in zavezniških krogov sklepajo, da utegnejo Sovjeti zaradi nekaterih dejstev spremeniti svojo zunanjo politiko. Ta dejstva bi bila:

1) Zapora nad Berlinom, s katero so hoteli Sovjeti spraviti zaveznike iz mesta, se je izjalovila.

2) Prizadevanja predsednika Trumana za ojačenje zahodno - evropske zveze.

3) Prerokovanje komunističnega tiska, da bo v Združenih državah izbruhnila gospodarska kriza, se ni izpolnilo.

4) Popoln polom tako imenovane Wallaceve progresivne stranke pri nedavnih volitvah.

5) Neuspela stavka v Franciji.

Dalje menijo, da bodo tudi naraščajoče gospodarske težave v deželah vzhodne Evrope prepričale Sovjete, da mrzla vojna v Evropi nima upa na uspeh.

Zaradi tega sodijo, da bo Sovjetska zveza popustila v mrzli vojni v Evropi in bo svojo pozornost posvetila bolj Kitajski, Burmi, Indiji in Indoneziji.

Trumanova zmaga v številkah

Po zadnjih izdih ameriških volitev je videti, da je predsednik Truman dobil več glasov kot vsi trije njegovi nasprotniki skupaj.

Truman ima 23 milijonov 667 tisoč 727 glasov. Dewey

21 milijonov 542 tisoč 581 glasov. Thurmond 1 milijon 5 tisoč 945 glasov. Wallace milijon 116 tisoč 379. Dewey, Thurmond in Wallace so torej dobili skupaj 23 milijonov 664 tisoč 905 glasov, to je dva tisoč 822 glasov manj kot Truman.

Sovjeti in Koroška

Avstrijski komunistični voditelj Kurt Fischer je izjavil, da se sovjetsko stališče ni nikdar skladalo z jugoslovanskimi ozemeljskimi zahtevami po Koroški. Fischer sodi, da so pogajanja za mirovno pogodbo o Avstriji propadla, ker zahodne velesile niso hotele preučiti jugoslovanskih zahtev do Avstrije.

Truba je nadalje poudariti, da njegova stranka povsem podpira odklonilno stališče avstrijske vlade do jugoslovanskih ozemeljskih zahtev.

Črno na belem

»Lega« je spregovorila ... Zaradi skandalov s sladkorjem in prodajo paketov namenjenih za utrjevanje italijanstva v Trstu, je »Lega Nazionale« dobila komisarja. Policija je uvedla preiskavo.

Vsa javnost je nepotrpežljivo pričakovala, kdaj bo zvedela, kaj sta ugotovila komisar in policija. A ni bilo od nikoder glasu.

Nazadnje pa je 3. novembra spregovorila »Lega« sama in ... zarotila tržaško javnost, naj izobesi trikoloro!

Plebiscit ...

Z obešanjem trikolor naj bi bil Trst na zapoved sladkorne »Lege« 3. novembra izvedel nov plebiscit za priključitev k Italiji. Plebiscit ni izpadel nič bolje kakor onj 15. septembra.

Nekaj dokazov: Na Via Carducci so vsele trikoloro iz 31 stanovanj od kakih 500, na Via Roma iz 15 od kakih 250, na Via Geppa iz nobenega, na Via Valdirivo iz 11 oken.

In to so bile tiste ceste, kjer je bilo trikolorizma še največ opaziti!

Planska filozofija ...

»Izvedbo plana zavirajo objektivne težave, ki jih bo mogoče premagati, ko bo izveden plan...« (Titov gospodarski diktator Kidrič v govoru na kongresu Enotnih sindikatov).

Enotni sindikati so zdaj razpisali udarniško tekmovanje, kdo bo prej uganil, kdaj bo torej konec težav in kdaj bo izveden Titov petletni plan ...

Kardelj o konju in psu ...

Pri enim izmed nedavnih pogovorov med Titovim zunanjim ministrom Kardeljem in med predsednikom komunistične vlade v Sloveniji Marinkom, so iz Kardeljevih ust slišali naslednjo tožbo:

»Ko smo v partizanih bili najbolj na psu, nas je skrbelo, ali bomo sploh kdaj zlezli na konja. Zdaj smo na konju, pa me vedno bolj skrbi, če ne bomo nazadnje prišli na psa ...«

Nov jugoslovanski list v Londonu

V začetku septembra je začel izhajati v Londonu nov jugoslovanski list »Osvobodjenje«. List izhaja vsako drugo soboto na 6 straneh v nadomestilo za znano revijo »Jugoslavija«, ki je prenehala 1. 1947. List se naroči pri upravi: BM/GPL — London, W. C. 1. (Great Britain). Naročnina za 6 števk znaša 3 šilinge. Tudi vsa druga pojasnila daje zgornji naslov. List, ki je spretno urejan, prinaša poročila iz emigrantskega življenja, informacije iz domovine ter članke znanih politikov, ki se zbirajo okrog Jugoslov. narodnega odbora v Londonu.

IZ ZA Z A V E S E

Sprehod ob meji

Kakor znano po časopisnih vestih se je pred tedni avto z razmejitveno komisijo ponesrečil v prodilskem klanecu. Jugoslovanski major Kuk je dobljenim ranam podlegel. Ta mož, doma nekje z Bovškega, je bil med onimi, ki so organizirali izgon msgr. dr. Močnika iz Solkana. Pripeljal je nekaj mlečnozobih frkolinov in deklet iz zapadnih Brd, da jih tukaj ni nihče poznal, in jih naglal k zločinu, medtem ko je sam opazoval iz zavetja. Mož je bil pravi strah Bricev. Pri nekem sestanku je ljudi navduševal, da naj pridno obdelujejo zemljo itd. Pa se oglasijo gospodinjice in tarnajo, da nimajo kaj kuhati, da so lačni. V odgovor je ta ljudski možak izjavil: »Jaz bi vsakega ustrelil, ki se drzne govoriti, da je lačen«. Po njegovi smrti je prišla njegova žena po pohištvo in Brici vedo povedati, da je v zalogi našla tudi približno 50 kg pašte in 30 l olja, kar je vse odpeljala, medtem ko ljudje stradajo...

Po Primorju je zadnji čas razsajal trebušni tifus. Oblasti so odredile obvezno cepljenje. Danes pa je javna tajnost, kaj je bilo vzrok tej hudi bolezni. Iz Ljubljane je vlada poslala k nam 120 kvintalov pokvarjene moke za pokladanje živini. Toda izstradani kmetje so to pokvarjeno moko vso pojedli in to je povzročilo tifuzno epidemijo.

Zatiranje kmeta postaja pri nas vedno bolj odkrito in neizprosno. Silijo jih v »Zadrugo«, kakor pravijo, kmetje pa nočejo. Zlede v Vipolzah, kjer so pod krmko »Zadruga« uboge kmete spravili v »sovhoz« — kjer morajo delati za 12 dinarjev na uro! Kmet mora dati približno po 30% od žive teže živine, ne dobi pa mesa, da bi ga jedel, ker imajo tozadevno izkaznico samo državnim nastavljenici, med katere spadajo tudi sovhozovci. Da bi se kmetje vpisali v »Zadrugo«, sovhosom pa ponujajo take izkaznice. Takoj po vpisu dobi vsak živ. izkaznico s pravico do mesa, zabele, bele in koruzne moke itd.; da celo čokolado dobi. Kljub temu je pri kolonih velik odpor, ker hočejo postati samostojni gospodarji, kakor so jim obljubljali med borbo. Na nekem sestanku so ljudje zahtevali, da naj se jim predstavijo tisti, ki so jim med borbo obljubljali, da bodo postali samostojni, danes pa se jim obeta naravnost suženjski položaj. Se bolj pa se čutijo pri-

zadeti prejšnji samostojni kmetje, ko vidijo, da bodo tudi oni postali državni dninarji. »Zadruga«, to je sovhozu morajo kmetje odstopati vse orodje in kmečki inventar z živino. Smejo si obdržati samo 1 kravo, če jo imajo s čim rediti na majhnem koščku zemlje — vrtu, ki jim ostane v lastno obdelavo. — Kmetje morajo vse prodati le potom oblasti. Na ta način je njihov dohodek ves kontroliran. Davek se ne pobira od zemljišča, temveč od dohodka. Enkrat v letu dobi vsaka družina poln, na katero mora popisati prav vse dohodke in vse stroške. Kmetje, ki si med seboj pomagajo na ta način, da dajo drug drugemu gotovo blago v zameno — n. pr. seno za koruzo — morajo tudi to blago navesti kot prodano, ker drugače zapadejo kazni. — V dohodke morajo vpisati tudi vse, kar doma pridelajo za lastno porabo, n. pr. radič, solato itd. — Na tako ugotovljeni dohodek odmerijo krajevni odbori davek, ki je progresiven, a le po njih političnem nazoru. Javno ljudje govorijo: to je hujske kakor pod fašisti... Bil je že slučaj nekje v Brdih, da je pogumnejši kmet na nekem sestanku ogorčeno izjavil: imeli ste nas za norca; ko bi vedeli, bi se raje šli boriti s četniki, a vedite, da znamo še iti v gozdove! Pridelovalcem koruze in krompirja se pusti za lastno uporabo in za vsakega prešiča po 200 kg! Kar je absolutno premalo. Vi v Italiji imate n. pr. 360 kg koruze in krompirja vam nobeden ne odmerja, zlasti je to malo pri popolnem odvzemu mesa.

Vezane cene. To je zopet druga limanica. Kmet da pridelek po vezani ceni, ko pa gre iskat blago, ki ga potrebuje, ga ne dobi... Vino se prodaja po stopnji alkohola. Letos so določili ceno približno po 16 din. liter. V zadnjih gostilnah (drugih itak ni več) se prodaja po 26 din., menda brez užitnine. Ljudje pa že vedo, da bo oblast dvignila ceno in zaslužila na račun kmetovih žuljev, ko bo vse vino pokupljeno.

O zatiranju duhovništva in vere sploh bi moral napisati debelo knjigo, da bi podal vsi rafinirano gonjo. Toda narod spregleduje tudi to hinavsko igro. In ko je zadnjič nekje v Brdih bila nova maša in so maskirani komunisti podrl slavo in streljali, je v ljudstvu nastal tak odpor, da je neki kmet javno ožigosal to postopanje: »Glejte, to je slovenska kultura, ki so nam jo prinesli!« in so v cerkvi razjokal. Žene pa so vpile, da je početje hujske kot

svoječasno pod fašisti! Pa tudi pri nas v Solkanu se ljudem odpirajo oči in se spogledujejo kakor vzbujeni iz začaranosti. Ravno tako po Tolminskem in po Vipavskem, koderkoli sem imel priliko priti v stik z našimi ljudmi. Je pa v notranjosti države še hujski odpor. Imel sem priliko govoriti z odsluženim vojakom. Po Hrvaški in po Srbiji padajo že strelji in premnogi in premnogi propagandni sestanki dajejo povod za takojšnje obračunavanje s propagandisti-aktivisti!...

Prevarano ljudstvo spregleduje... Videant Consules!

Kako se v Jugoslaviji vpisuje žene v AFŽ?

Da bi se povečalo število članic AFŽ v Jugoslaviji je sklenjeno, da se bodo delili otroški čevljički za to zimo samo onim materam, katere so včlanjene v AFŽ, ali ki se bodo v najkrajšem času včlanile. To je »demokratski« način vpisovanja v politično organizacijo AFŽ v Jugoslaviji...

Menze

Ustanavljajo se vsepovsod menze za državne uslužbence. V menzah namreč lahko še dobro jeste, dočim na karte le redkokdaj dobite meso ali kaj malega masti. Z menzami se hoče doseči, da bi se težko prisluženi denar državnih uslužbencev kar takoj nazaj vrnil državi, ker v menzah ni bogve kako poceni. Kdor je tako korajžen, da si sam vodi gospodinjstvo, temu že pred 10. v mesecu zmanjka denarja, ker mora vse drago plačevati. Na karte pa zadnje čase skoraj nič ne dobimo razen moke in kruha, ki se izjemoma deli 2 krat v mesecu.

Terjatve naprem partizanskim edinicam

Naprošeni od raznih stranj sporočamo, da zakon od 19. aprila 1948 stev. 517, objavljen v uradnem listu od 25. maja 1948, določa: da se lahko prijavi, najkasneje do 26. novembra 1948 naravnost finančni intendant, kjer je obveznost nastala, vse terjatve v denarju ali blagu, ki so nastale v času vojne zaradi obveznosti med partizanskimi edinicami in zasebniki. Obveznosti, ki so nastale v severni Italiji, in sicer severno od gotske linije, niso veljavne, če jih ni predhodno dovolilo vodstvo borcev za svobodo. Ravno tako je v krajih severno od gotske linije možno zahtevati povračilo le tistih terjatev (v blagu ali denarju), ki so jih prizadete stranke že terjale pri pristojnih deželnih komandah

Obrotniške zadruge v Jugoslaviji

Ker so vzeli skoraj vsem boljšim obrtnikom obrtnice, je naravno, da leti morajo iti v obrtniške zadruge. Tako vidite po mestih obrtniške zadruge brivcev, krojačev, čevljarjev itd. Kdor ima še dovolilnico, ta pa težko zmaguje davke. Dohodnina je namreč tolikšna, da se mu delo več ne splača. Tak pritisk na male obrtnike ni izvajal niti italijanski fašizem. Ševeda komunisti si to dovolijo pod pretvezo, da na tak način uničujejo kapitaliste???

V Osijeku sta bili leta 1945. osnovani 2 obrtniški zadruzi in sicer čevljarška zadruga »Sloga«, in zadruga »Slavonija«, katero so osnovali krojači. Obe zadruzi sta nekaj časa dobro delali in so zaslužili zadrugarji mesečno po 5.000 do 6.000 din. Voditeljem zadrugarstva se je to zdelo malo prevelik zaslužek in so enostavno kar dali v časopise, da so sami zadrugarji izjavili, da odstopajo od takega zaslužka in so za to, da se zadruzi podržavita. Ko so zadrugarji to čitali v Glasu Slovenije, so se za glavno prejelci, ali pomagati si niso več mogli. Trik voditeljev je uspel... Šele na to so imeli zadrugarji občne zbornice, kjer so upravni zadrug predložili, da se zadruge podržavijo. Na prigovore nekkih članov, zakaj so delali tako samovoljno, so jim rekli, da tako vprašanje pričakuje samo od reaktivarjev, in da si bodo to zapomnili. Pri zadruzi »Sloga« je narasel kapital že na nekoliko milijonov dinarjev, katera se je na tak način polastila država... Tako podpira Tito zadrugništvo.

in na način, ki ga je svoječas predpisala Zavezniška vojaška uprava, razen v slučaju dokazane višje sile. Prijavi je treba predložiti potrdilo partizanske komande in kazenski list ter potrdilo finančne intendance, da stranka še ni prijavi take terjatve. Poleg povračila denarja in danega blaga, smejo prizadeti zahtevati tudi plačilo za opravljeno delo (servizi). To je vse kar zakon določa in predpisuje, kar se tiče prijave. Ali bodo oblasti upoštevale tudi obveznosti, ki so nastale na našem ozemlju, ni jasno povedano, vendar menimo, da jih bodo. Oškodnine za prestopni zapor, konfinacijo itd. ni moči zahtevati, ker noben zakon tega ne določa.

Pojasnjujemo, da je gotska črta tekla od Jadranskega morja do tirenskega, čez Apenine južno od Emilije, to je nekako sredi med Bologno in Firencami!

SPOMENICA

Slov. demokratske zveze za STO Varnostnemu svetu Združ. narodov

SDZ ugotavlja, da je Jugoslovanska vojaška uprava na svojem področju, uvedla popolnoma totalitarni sistem uprave, katero je izročila v roke krajevnim odborom, ko je predhodno odpravila sodnije, občine in ostalo bivšo upravno ureditev, za kar kot zasedbena in poverjena zaupna oblast nikakor ni imela pravice. Iz sedanjih odborov so izključeni vsi resnično demokratični predstavniki. SDZ ima na tem mestu za svojo dolžnost, da opozori na dejstvo, da v delu STO-ja, ki je pod jugoslovansko vojaško upravo, niso preganjani niti Italijani niti Slovenci ali Hrvati kot taki, temveč so z enako doslednostjo in brezobzirnostjo preganjani vsi tisti poedinci, ki niso komunističnega ali filokomunističnega političnega mišljenja.

SDZ mora na žalost ugotoviti, da ji je v področju Jugoslovanske vojaške uprave STO-ja popolnoma onemogočeno kakršno koli politično delovanje, podobno kot je to tudi ostalim nekomunističnim strankam. Dokler ne bo v tem delu področja STO-ja omogočena prava svoboda političnega in gospodarskega delovanja, dotlej je nemogoče govoriti o enotnem STO-ju. SDZ si dovoljuje opozoriti odgovorne visoke sile, da so dolžne to enotnost čuvati in jo vzpostaviti.

V področju Jugoslovanske vojaške uprave STO-ja je popolnoma uničena ne samo politična in gospodarska svoboda, temveč ni niti nobene pravne gotovosti. Spremenjeni so vsi bivši civilni in kazenski zakoni. Namesto rednih sodišč so uvedena nova »Ljudska sodišča«, ki s svojim delovanjem neusmiljeno uničujejo vse nasprotnike, odvzemajo jim svobodo in premoženje.

Pravica gospodarskega razpolaganja z osebno lastnino doživlja v tem področju STO-ja dnevno vedno nove omejitve. Kmetje so prisiljeni oddajati svoje prideleke po smešnih cenah prisilnim zadrugam, ki jih nato po štirikrat višjih cenah prodajajo na tržaškem trgu. Trstu je na ta način onemogočeno, da bi s pomočjo svobodne izmenjave dobrin s svojega področja dobival del potrebne hrane, posebno povrtine in sadja. Na jugoslovanskem področju STO-ja velja posebna valuta, ki ima prisilni tečaj, ki je trikrat višji od italijanske lire, dočim je v praktičnem življenju tečaj za 50% nižji kot tečaj italijanske lire. Vsi delavci, ki hodijo s tega področja v Trst na delo, morajo del svojih zaslužkov odstopiti po nizkem uradnem tečaju tamkajšnjim denarnim ustanovam. Na ta način so občutno ter nesvalno oškodovani.

Ob velikem kršenju dolžnosti, ki bi jih morala Jugoslovanska vojaška uprava kot začasna uprava izvrševati in obveznosti, ki bi jih morala spoštovati, ni mogoče iznašati niti točne kritike niti staviti kakršne koli popravljalne predloge. Velikih problemov, ki morajo biti na tem področju predhodno rešeni, je preveč. Glavni in prvi izmed teh problemov pa je: uresničenje svobode in človečanskih pravic. Dokler bo na področju JVU trajalo sedanje pravno stanje, ne morejo imeti kakršne koli izjave tamkajšnjih organizacij ali oblasti prav nobene realne vrednosti, kajti te organizacije in oblasti niso izraz resnične volje tamkajšnjega prebivalstva.

SDZ zavedajoč se svoje funkcije in svojih dolžnosti do naroda in človeštva, opozarja Varnostni svet, da so na področju JVU STO-ja človečanske pravice, demokratska načela in spoštovanje prevzetih obvez kršene v toliki meri, da prizadeto prebivalstvo z začudenjem in zagrenjenostjo ugotavlja, kako velike demokratske države vse to opazujejo, ne da bi kaj ukrenile. Taka popustljivost do kršiteljev ne more koristiti ugledu Združenih narodov in njegovih članic ter tjra v obup prebivalstvo, ki je izročeno njihovemu vrhovnemu varstvu.

Ob vseh pomanjkljivostih, katere je SDZ omenila v prejšnjem delu svoje spomenice, je zavezniški vojaški

Računice za osnovne šole

Računica za I. razred

Računica za I. razred osnovnih šol, tiskala tiskarna Fran Lukežič v Gorici leta 1946. Tiskana je na dobrem papirju in ima prikupno obliko ter je služila kot dober pripomoček učiteljem in učencem. Števila so ponazorovana in razstavljena na različne načine s slikami. Mnogoštevilne vaje dajejo učencu priliko, da se vadi tudi sam doma. Snov za uporabne naloge je vzeta iz otrokovega življenjskopraktičnega udejstvovanja in ukrojena tako, da pride v poštev tudi njegova samodelavnost. To knjigo pa je nadomestila izboljšana in pomnožena izdaja, tiskana v tem letu, tiskala La Editoriale Libreria, Trst. Računica je večjege formata in tudi tisk je boljši. Sestavljalca knjige se je držal pedagoških načel in jo prilagodil mešanemu sistemu. Slike so, kakor v prvi izdaji, enobarvne; vsebuje pa več ustnih in uporabnih vaj. Na splošno ustreza namenu in učitelstvo se je izrazilo zelo pohvalno.

Računica za II. razred

Računica za II. razred ima na

naslovni strani napis: »Učimo se računati«. Knjigi je priloženo kratko pojasnilo o njeni vsebini in načinu, kako in koliko naj se obravnava računski snov. Računica ima povsem nov sistem, s katerim želi otroku olajšati učenje v enem izmed najtežjih predmetov na nižji stopnji. Računske vaje se nizajo v lahko umevni, otroškemu razumu prikladni obliki in s pomočjo slik iz najožje bližine njegovega udejstvovanja. V tem pravcu sledi seštevanje, odštevanje in množenje. Sledijo osnovne rimske številke in način, kako so vse druge sestavljene. Glede mer se omenja kg, km, m, cm, l, el in temu primerno vaje. Zaključuje knjigo merjenje in deljenje z ostankom in na koncu je nekaj novega o ulomkih, o časovni meri in nekaj iz geometrije. Po pisateljevem mnenju in mnenju učiteljev je priporočljiva vredna misel, da se z deljenjem in merjenjem zaključijo ob koncu šolskega leta, ter se ostala tvarina odloži na prihodnje šolsko leto. Le v slučaju splošnega, dobrega umevanja in napredka učencev, vaj se dovrši računski snov v pol-

nem obsegu. V otroško zabavo je dodanih še nekaj ugank, iger in skrivnostni pravokotnik.

Računica za III. razred

Tiskana v Gorici v tiskarni L. Lukežič leta 1946, obsega 104 strani. Papir sicer ni slab, a platnice naj bi bile vsaj iz močnejšega papirja, ako že ne iz lepenke. Snov, ki jo obravnava računica, je primerna za učence III. razreda in je tudi dobro porazdeljena. Je pa obširna celo za normalno število učnih ur; za okrnjen pouk pa je preveč. Dobro in temeljito je podajanje pojmov in obravnava ulomkov. Kot priprava bi bila lahko krajša, zato pa naj bi bilo več uporabnih nalog, ker so zanimiveje in prikladne tudi za večbanje slovenskega jezika.

Pismeno seštevanje in odštevanje decimalnih števil bi lahko odpadlo, ker je ta snov že za IV. razred, kjer računajo z decimalnimi števili.

V splošnem je računica prav dobra in priporočljiva; ko bi bila cenejša, bi bilo še bolje.

Računica za IV. razred

Računica za IV. razred prav dobro ustreza svojemu namenu, nudi otrokom čim več zanimivih

računskih, mehaničnih in praktičnih vaj. Tudi geometrijski del živo privlači otroke.

Zeleti je le nekaj sprememb in dodatkov: na str. 3 naj bi bile pred mehan. ponavljalnimi vajami številne vaje ednic in desetice do 1000 in napisovanje števil.

Stran 4 ima uporabne naloge s cenami, ki ne ustrezajo današnjemu času. To velja za vse uporabne naloge v knjigi. Cene naj se prilagodijo življenjskim potrebam ali izpuste ter naznačijo samo črte. Otroci naj se že v tretjem razredu seznanijo z vsotami do 10000. Če zna otrok napisati tisoč, bo domel in prav napisal 2 + 3 = 4 tisoč. Cene v izložbah ga silijo k čitanju teh vsot.

Razpredelnica mer otroke moti. Mere naj se sestavijo v padajočem ali raztočem razmerju druga pod drugo, nato slede pretvoritvene vaje.

Za tisočicami ni pike, v tem mora knjigomci soglašati z računico V. razreda.

V tretjem razredu se otroci na koncu leta že seznanijo z dec. števili in zeleti bi bilo, da bi se za seštevanjem celih števil vneslo kar utrditev pojma dec. števil in

nato njihovo seštevanje.

Otroci so ukaželjni in privlačuje jih vedno nova snov. To naj bi se upoštevalo pri vseh 4h operacijah — na ta način bi se pridobilo na času.

Pri geometrijskem delu bi bil pred točkami in črtami dobrodošel splošen uvod k geometriji:

Telesa — oglata, okrogla, Meje teles — ravne, krive, ploskve

Meje ploskev — robovi, črte vse s ponazorjevanjem.

Po tej poti prideš z razumevanjem do končnega cilja — o potrebi pouka geometrije.

Knjiga je sestavljena po najnovejših metodiki in služi docela svojemu namenu. Omeniti moram, da je knjiga prevedena iz angleščine in je prišla iz Amerike.

Računica za V. razred

Sestavljena je prav dobro in je razdeljena na 9 delov. Tiskana je v tiskarni »La Editoriale Libreria S. A.« v Trstu leta 1948. Računica je bila temeljito izdelana in prekaša vse one iz nižjih razredov. Učence najde v njej vse ono, kar mu je bilo podano iz ra-

čunstva v šoli in jo potem lahko uporablja s pridom tudi doma. Slike likov in teles mu obnovijo slike, katere je videl v šoli in mu lajšajo izdelovanje teh predmetov kakor mu tudi pomagajo pri izračunavanju plosčin, površine in telesnine. Zelo dober je »Dodatek«, ki govori o trgovini in prometu. Le malenkosti bi bilo dobro predručati in to bi bilo:

1) Pri dolžinskih merah naj bi odpadla hektometer in dekameter, ker navadno ne računamo z njima.

2) Pri vseh štirih operacijah naj bi se takoj vzele tudi operacije z decimalnimi števili in sicer tako, da sledi seštevanju celih števil najprej pojm decimalnih števil in potem takoj seštevanja decimalnih števil. (To je namreč učencem znano že iz IV. razreda). Odštevanju celih števil naj sledi odštevanje decimalnih števil in temu odgovarjajoče uporabne naloge. Isto naj velja tudi pri množenju in deljenju.

Poudarjam pa ponovno, da je ta računica zelo dobro sestavljena. Če se bodo učenci V. razreda seznanili z vsem, kar vsebuje ta računica, bodo izdelovali z lahkočo v nadaljnjih solah.

upravi na anglo-ameriškem področju STO-ja uspelo uresničiti na njenem področju osebno svobodo, vsaj znosno sožitje raznih narodnih in političnih skupin ter gospodarsko svobodo. SDZ postavlja to ugotovitev zato, da dokaže, kako bi tudi JVU v svojem delu STO-ja lahko dosegla postavljene smotre, ako bi samo bilo na strani jugoslovanskih oblasti dovolj dobre volje in iskrenega hotenja. Do sedaj te dobre volje ni bilo in SDZ tudi ne vidi nobenih znakov, da bi jo JVU v bodočnosti nameravala pokazati. Zaradi tega nastaja tu potreba po intervenciji Varnostnega sveta, ki naj Jugoslovansko vojaško upravo kot zaupno upraviteljico STO-ja pozove in obveže k stvarnemu spoštovanju in izpolnjevanju prevzetih osnovnih dolžnosti. Šele ko bo to doseženo, bo SDZ omogočeno, da s konstruktivno kritiko opozarja na nepopolnosti in poedine napake, podobno kot je to napravila v onem delu te svoje spomenice, kjer govori o anglo-ameriškem področju STO-ja.

IV. Zaključek

Ob poročilih in spomenicah, ki prihajajo na Varnostni svet in poedine Visoke sile s strani, ki so neposredno zainteresirane bodisi na uničenju STO-ja, na hvale ali pa na graji enega ali drugega zaupnega upravitelja, je imela SDZ za dolžnost, da v glavnih potezah iznese boleče probleme in gledanja tukajšnjega slovenskega in hrvatskega prebivalstva. Dosedanja politika Vojaških uprav in razne izjave zahodnih velesil so mnogo prispevale k tistemu vzdušju splošne nezadovoljnosti, zaradi katere si večina tukajšnjih organizacij in prebivalstva ne upa odkrito izraziti svojih misli. Velika vojna in nesrečni mir sta v tem delu Evrope privedla ljudi na grenka razočaranja. SDZ se zaveda težke naloge, ki si jo je naredila s tem, da je spregovorila iskreno besedo.

Dvojno nesrečen pa je v tej krajevni problematiki položaj vseh demokratičnih Slovencev, Hrvatov in Srbov. Zanje je tu še edini del domačih tal, kjer bi kot polnopravni državljani in ne kot manjšina morali uživati vse demokratske svobode. Na jugoslovanski strani demokratske črte STO-ja so preganjani zato, ker niso komunisti, na anglo-ameriški pa niso pravilno spoštovani zato, ker niso Italijani. Vse to se dogaja na področju tistega STO-ja, kjer bi v duhu mednarodne pogodbe in želja, izraženih ob ustanovitvi tega ozemlja, morala vladati resnična svoboda ter jim je zajamčena popolna narodna enakopravnost. S tem stanjem pa so prizadeti tudi vsi resnični zagovorniki mednarodne ureditve tega področja, ki vidijo v tej ureditvi edini trajno možni kompromis nacionalnih in gospodarskih koncepcij, ki se tu križajo.

Svesta si, da izraža s tem korakom želje velikega in najresnejšega dela prebivalstva STO-ja, poziva SDZ Varnostni svet, naj napravi potrebne ukrepe, da se vsaj v tem delu izmučene Evrope uresničijo tisti širši nadnacionalni pogledi, ki bodo edini lahko prinesli Evropi srečnejšo bodočnost. Zato Trst ne sme biti vprašanje dnevne politične taktike, temveč živ primer načela mednarodne solidarnosti in sodelovanja, ki ga Združeni narodi v tej obliki tu prvič uresničujejo.

V Jugoslovanski coni STO-ja pa je predvsem potrebno najprej ustvariti pogoje za uživanje demokratičnih pravic in svobode.

(Se nadaljuje)

KULTURA

Slovenska prosvetna matiča v Trstu

V četrtek 4. novembra je v »Slovenski prosvetni matiči« v Trstu, Via Machiavelli 22/II, predaval g. Bogomir Čokelj o presučevanju tržaškega vprašanja s strani Slovencev in Italijanov. V zgoščenem in nazornem pregledu je predavatelj prikazal prizadevanja slovenskih in italijanskih znanstvenikov, politikov in gospodarstvenikov, ki so v bolj ali manj znanstveni obliki preučevali v zadnjih stoletjih bistvo tržaškega vprašanja, Rapicijus, Valvasor, Kandler, Godina, Vrdeljski, Rossetti, Rutar so oživel pred kritičnim predavateljevim očesom, ki je ravno tako kritično obdelal Tamara, Čermelja in pomembno prešel z molkom preko dela sodobnih pisateljev, ki so tržaško vprašanje izmaličili, ker so ga vpregli v majavi in hreščeci voz dnevne politike.

Thomas Eliot, Nobelov nagajenec 1948 za literaturo

Kritični Američani so proglasili v Ameriki rojenega angleškega pesnika Thomasa Stearnsa Eliota, ki je letos prejel Nobelovo nagrado za literaturo, za »prvega pesnika našega časa«. Ko je lani Eliot obiskal Združene države, je eden od največjih ameriških kritikov, docent za angleščino na kolumbijski univerzi William York Tindall izjavil, da je »Eliot diktator na polju literature«.

Eliot se je rodil v septembru 1888 v Sant Louisu, Missouri, že v zelo rani mladosti je obiskoval Smithsovo akademijo washingtonske univerze, ki jo je ustanovil njegov stari oče. Leta 1906 je osemnajstletni Eliot prišel na har-

wadsko univerzo in končal v treh letih štiri letni tečaj. Dosegel je doktorat literature in odšel v Evropo, kjer je študiral v Oxfordu in na Sorbonni. Ko je bil star 27 let, se je poročil v Londonu z gđ. Vivienne Haigh-Wood in postal kasneje britanski državljani. Naselil se je v Veliki Britaniji, kjer je bil učitelj, bančni uradnik in podravatelj nekega časopisa. Med vojno ni bil vojak, ker ga ameriška mornarica zaradi slabega zdravja ni sprejela. V tej dobi je spisal več zbirki pesmi in delal za razne revije. Leta 1932 se je Eliot po 18 letih odsotnosti vrnil v Združene države in zasedel stolico poezije na harwadski univerzi. Po svoji vrnitvi je Eliot često imel predavanja v Ameriki in postal znan po svojih versko-monarhičnih idejah, ki jih je tudi izrazil v zbirki »Miscel krščanske družbe«, ki je bila objavljena leta 1940. V tej zbirki izjavlja Eliot, da je edino upanje za svet obstoj odkrite krščanske družbe.

Pomagajmo revnim in potrebnim

Dobrodelno društvo v Gorici, Riva Piazzutta 18/I, vabi usmiljena srca, naj darujejo, kar morejo, obleko, perilo, živež ali denar za revne in potrebne, da se obvarujejo pred zimo. Mnogi šolarčki in deklice nimajo tople obleke in obutve, nimajo tople in primerne hrane, nimajo zadostnega toplega perila. Drugi, odrasli ravno tako. Pomagajmo jim vsi, da zadostimo bratski in človečanski ljubezni in zahtevi!

»Dobrodelnemu društvu« v Gorici je darovala gospodična Stepančič Frančiška 3.000 lir.

Za »Dobrodelno društvo« Zakasnelo: Steverjanci nabrali 1000 lir. — Prisrčna hvala!

Vesti s Tržaškega

100-letnica ustanovitve »Slavjanskega društva« v Trstu

Dne 6. decembra 1848 je bila ustanovljena v Trstu od slovenskih in hrvatskih narodnjakov prva slovenska narodna organizacija »Slavjansko društvo«, ki je sprejelo obširen narodni program politične in kulturne vsebine. Meseca aprila 1849 je začelo izdajati to društvo prvi slovenski »hrvatski« politični mesečnik »Slavjanski Rodoljub«. Dne 6. decembra t. l. bo sto let od prvega kulturno-političnega javnega nastopa Slovencev in Hrvatov v tržaškem mestu. Ta stoletnica zasluži, da se primerno proslavi kot zgodovinski mejnik v naši zgodovini. Slovenska demokratska društva v Trstu se pripravljajo za dostojno proslavo tega dne. Demokratske Slovence, Hrvatov in Srbov opozarjamo že sedaj na ta redek, pomemben jubilej.

Tržaške upravne volitve

Opozarjamo vse demokratične Slovence, Hrvatov in Srbov STO-ja, da dobe vsa pojasnila glede bodočih volitev in volivnih imenikov v pisarni Slov. demokratske zveze za STO v Trstu, Via Machiavelli 22-II vsak dan, izvemšni nedelje, od 10 — 12 in od 17 — 19 ure.

Tretji sestanek komisije za gospodarsko-finančna vprašanja

Trst, 6. novembra (PIO) — V skladu z določili sporazuma, ki sta ga sklenili vlada italijanske republike in uprava britansko-ameriškega področja Svobodnega tržaškega ozemlja in ki je bil ratificiran 22. septembra, se je 9. t. m. sestala mešana komisija, ki razpravlja o gospodarsko-finančnih vprašanjih obojestranskega zanimanja, med katerimi je tudi vzporeditev obojestranskih programov ERP. To je tretji sestanek in se vrši v Rimu pri gospodarskem oddelku italijanskega zunanjega ministrstva. Delegatje ZVU Svobodnega tržaškega ozemlja so: polkovnik F.G.A. Parsons, načelnik urada za svetovanje in načrtovanje, g. Ivan B. White, ravnatelj gospodarskega in finančnega urada, podpolkovnik Lane, načelnik oddelka za delo in major G.F. Sofio, častnik finančnega oddelka. Posvetovalni gospodarski odbor STO-ja zastopajo konski predsednik G. Palutan, predsednik trgovske zbornice kapitan Anton Cosulich, g. S.B. Mislej, predsednik delavske zbornice in še en trgovski strokovnjak za E.R.P.

Iz Bazovice

Komunisti so povsod proslavljali svojo »oktobersko revolucijo«, s katero so pred 31 leti zasužnjili ruski narod. Tudi za Bazovico so napovedali veliko zborovanje za soboto 6. novembra zvečer. Spočetka se je zdelo, da bodo pravoverni Vidaličevci in krivoverni Babičevci nastopili skupno in složno. Na masleno — pardonsko masovno — zborovanje je prišlo res veliko radovednega ljudstva, saj je bila na programu tudi tamburaška godba. Tajnik domače OF je otvoril zborovanje, ki se pa ni moglo nadaljevati. Na oder je stopil namreč znani openski kominformist Riko Malalan in začel govoriti, ne da bi prej prosil za besedo. Titovci so začeli hrupno ugovarjati; govoriti je začel tudi njihov govornik, in tako sta dva hkrati govorila in skušala prepričati drug drugega, zborovalci pa so pomagali kričati. Nastala je silna babilonija, ki se kar ni hotela poleči. Neki starejši domačin je skočil na oder in se zgražal

nad tolikim pomanjkanjem kulturnosti; pozival je navzoče, naj se vendar streznejše in naj pametno zborujejo, pa ni nič zaleglo; še nanj so kričali. Tamburaši so prišli gledat skozi vrata, kdaj bo čas, da skočijo po svoja godala, pa so videli, da je vrišča že kar dovolj zaenkrat in so se lepo razšli na svoje domove. Občinstvo v dvorani je dolgo čakalo, če bo kaj ali ne bo nič iz te mile oktoberske revolucije, potem so se pa ljudje začeli razhajati, ne da bi mogli slišati, koliko sreče, veselja in miru je na svet prinesla. Iz neposrednega doživljanja so pa spoznali, da je tržaškim rdečkarjem zmešala pamet in jezik.

Vesti z Goriškega

Volitve župana in starešin

Zadnjič smo kratko javili, da bo prva seja novega občinskega sveta, na kateri bo volitev župana in starešinstva, v ponedeljek 8. t. m. Naša vest je bila preurajena. Pojavilo so se spori, ki težko glede županove osebe in glede razdelitve starešinskih mest, ki jih je šest z dvema namestnikoma, zato se je seja preložila. Starodavna pogajanja med italijanskimi strankami so se vršila vse zadnje dni in še danes, v petek, ko gredo te vrstice v tisk, niso povsem zaključena. Kljub temu je bilo uradno določeno, da bo prva seja občinskega sveta v soboto 13. t. m. ob petih popoldne v starodavnih stanovskih dvorani na gradu. Na dnevnem redu je: 1) potrditev izvoljenih svetovalcev, 2) izvolitev župana, 3) izvolitev starešinstva. Za sejo vlada v javnosti veliko zanimanje. Zlasti so ljudje radovedni, kdo bo novi župan. Politične kroge pa nekoliko vznemirja nastop Slovencev, ki mnogim ne da mirnega spanja.

Vpišite se v volivni imenik

Do 15. t. m. je čas zahtevati vpis v volivni imenik. Pravico do vpisa imajo vsi moški in ženske od 21. leta starosti naprej, ki imajo v občini stalno bivališče. Vpis lahko zahtevajo tudi tisti, ki imajo lečasno bivališče, če prinesejo s seboj krstni list in potrdilo županstva kjer imajo stalno bivališče, da so bili tam iz volivnega imenika črtani.

Begunci iz vseh krajev Primorske in Istre se morajo vpisati po čl. 52. zakona od 7. 10. 1947 št. 1058 in sicer tudi če imajo v občini lečasno bivališče.

Naj nihče, zlasti ne begunci, ki so optirali za italijansko državljanstvo, ne zamudi prilike, da zahteva vpis v volivni imenik. Požurite se vsi do 15. t. m.

Značilno: mati nima besede

»Nova Gorica« od 29. 10. 1948, glasilo komunistične OF na Primorskem v Sloveniji, je prinesla sledeče:

»IZJAVA. Spodaj podpisani Kodrič Angel iz Renč proglašam kot legitimni oče birmovanje moje hčerke Nade za neveljavno, ker se je izvršilo proti moji vednosti in ker je tudi proti moji odločni volji. Kodrič Angele«.

Tovariš Kodrič je ubog zapeljance in ga radi njegove gorastne izjave pomilujemo. Čudi mo se pa »Novi Gorici«, ki nikakor ne bo bita protiverska, da tako brezbožno, prav nič svobodoljubno gonjo podpira.

»Primorski dnevnik« — lažnjiv zgodovinar

»Primorski dnevnik« od 3. t. m. je v članku o zgodovini komunistične partije na Primorskem prinesel tudi sledeče: »Leta 1940. so

Zanimivo vprašanje

V Gropadi nad Trstom so v imenu OF postavili spomenik padlim borcem. Slovesno so ga otvorili v nedeljo 7. t. m. Tada, ko so spomenik postavljali, je nekaj žena javno govorila po vasi, da bo na dan otvoritve stopila naprej in glasno vprašala: »Kje je pa spomenik za tiste, ki ste jih v jama pometali?« Prireditelji so s težavo odvrnili odločno ženo od njenega naklepa. Zato pa danes v »Demokraciji« vprašamo javno: Kdaj boste postavili spomenike tisočerm slovenskim fantom in dekletom, možem in ženam, ki ste jih komunisti pobili in pokončali, češ da »so žrtve potrebne«?

ČITAJTE »DEMOKRACIJO«

Vesti z Goriškega

fašisti obsodili na smrt vodilne komuniste, kakor Tomažiča, Baloha, Ivančiča, Vadnala in Kosca. Predvsem je obsodba padla decembra 1941. leta in ne 1940. V ostalem pa moramo resnici na ljubo povedati, da je od teh mučnikov samo Tomažič bil komunist, ostali pa vsi zavedni narodnjaki in protikomunisti, ki so prišli le slučajno in po volji fašističnega posebnega sodišča skupaj na zatožno klop. Borili pa so se v narodnih in ne komunističnih vrstah, ter je komunistična Tomažičeva skupina na zatožni klopi tudi Bobela (ki ga »Prim. dn.« imenuje Baloha!) popolnoma ignorirala, zasmehovala in se ga izogibala.

Smrtna kosa

V noči na nedeljo 7. t. m. je tu umrl g. Janez Podobnik, star 52 let. Pokojnik je bil dolgo vrsto let kavarar v Idriji, odkoder se je pred komunističnim nasiljem umaknil v Gorico, kjer je v ulici S. Chiara spretno vodil skromno gostilno. Naj počiva v miru! Družini iskreno sožalje.

Vojna škoda

Zadnjič smo poročali, da zahteva finančna intendantca, naj predložijo državljanski list, odnosno potrdilo, da so optirali vsi vojni oškodovanci, ki so škodo utrpeli na ozemlju priključenem k Jugoslaviji ali kakim drugim državi. Državljanjski list in potrdilo, da so optirali, morata biti overovljena od prefekture. Prizadetim sporočamo, da smo zvedeli, da bodo take prijave vojne škode poslani ministrstvu v Rim, kjer jih bo posebna komisija pregledala in nakazala predujem po predpisih, ki so že znani.

Vinski pridelek

Goriško županstvo opozarja vse prizadete, da se sprejemajo prijave vinskega pridelka samo do 16. t. m. Proti zamudnikom se bo postopalo po predpisih zakona.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Popravit!

V podlistku »Rdeči Panteon« v zadnji številki našega lista popravi: V sedmem stolpcu namesto »kajuf« mora biti »kajuh«, v Krpanovem sonetu na koncu podlistka pa namesto »pestjo braniti se« pa »pestjo opraviti«, dalje namesto »iz grenke čaše« mora biti »iz polne čaše«, namesto »trpljenja našega« pravilno »trpljenja grenkega«, potem namesto »mi mislimo sami« pravilno »mi nismo sami« in v zadnjem verzu namesto »Cankarjevih bo hlapcev« mora biti »bo Cankarjevih hlapcev«.

Odgovorni urednik: Janko Simčič
Tiska tiskarna Budin v Gorici

Zanimivosti

Gradnja sedeža ZN

Upravni in proračunski odbor glavne skupščine Združenih narodov je izrazil soglasno svojo namero zahvalo in spoštovanje vadi Združenih držav, državi in mestu New York, za njihovo sodejavnost pri gradnji bodočega sedeža ZN.

O pravicah človeka

Socialni odbor Združenih narodov je odobril člen 11. načrta mednarodne deklaracije o pravicah človeka, s spremembo, ki jo je predložil Libanon. Ta člen določa, da ima pravico do svobode gibanja in bivanja v mejah vsake države in pravico zapustiti katero koli državo, tudi svojo lastno in se vrniti v svojo državo. Odbor je zavrnil sovjetski dodatek, odnosno popravek, po katerem bi morale biti te pravice stvar zakonodaje dotične države.

Truman je usmiljen z lažnimi preroki

Vranjega banketa, ki ga je nameraval prirediti list »Washington Post«, ne bo. List je namreč predlagal, naj bi imel predsednik Truman posebno zadoščenje, ko bi videl na banketu zbrane vse tiste politične »izvedence«, ki so prerokovali njegov poraz pri volitvah, kako bi se mastili s staro debelo zmrznjeno »klepetavo vranjo«.

Brzojavko, s katero so povabili Trumana na banket, je predsednik prejel v Jefferson City v zvezni državi Missouri, medtem ko je govoril množici s svojega vlaka na poti v prestolnico. Truman naj bi na tem banketu kot edini jedel okusnega fazana.

Truman je na glas prečital brzojavko in se je iz srca nasmeljal ob vsakem stavku, medtem ko mu je množica navdušeno ploskala. Ko jo je prečital je predsednik dejal: »Povedati vam moram nekaj. Dobro veste, da sem se udeležil mnogih volivnih shodov. Po volitvah pa ne maram nikogar jeziti in se mi zdijo, da bi bilo malo prehudo, če bi prisilili jesti vrano vse tiste, ki so se pri svojih napovedih zmotili. V tem smislu bom tudi odgovoril na povabilo.«

»Washington Post« je objavila Trumanove besede in zaključila: »Predsednik je sklenil, da ne bo še bolj ponižal lažnjivih prerokov. Zato banketa ne bo.«

Ameriški izvoz petrolejskih proizvodov

Ameriško trgovinsko ministrstvo je izdalo dovoljenje za izvoz 14.575.000 sodov petrolejskih proizvodov v tretjem četrtletju 1948. V primeru z drugim četrtletjem predstavlja ta količina povečanje za 676.000 sodov. Izmed držav evropskega obnovitvenega načrta bosta dobili največ Velika Britanija in Francija in sicer 3.053.000, odnosno 1.320.000 sodov.

Uvoz zlata v Združene države

Federal Reserve Bank v New Yorku predvideva za bližnjo bodočnost zmanjšanje uvoza zlata v Združene države, ki jo je pripisati deloma od raznih držav izdanim omejitvam izvoza zlatih deviz. V prvi polovici tekočega leta je vrednost uvoženega zlata preseгла milijardo dolarjev; največji del zlata je prispel iz Anglije (za 810 milijonov dolarjev).

Streptomicin pri pljučni kirurgiji

Dr. Albert Harden, docent medicinske patologije na Harvard University v Združenih državah, uporablja že dalj časa v kirurških primerih jetike streptomicin. Izvrstne uspehe so dosegli v primerih pneumotoraksa: v trinajstih primerih — od katerih je bilo 6 neizprosno zapisanih smrti — se ni pripetil noben smrtni primer po operaciji. Manj uspešen je bil izid v 17 primerih odstranitve reber in v 16 primerih jetike, ki ni bila lokalizirana na pljučah; vendar tudi v teh primerih uspeh ni bil dočela negativen.